

KULTURALNE WYDOBYCIE 2.0 – INICJATYWY ODDOLNE

Raport z diagnozy

Streszczenie

Ten dokument to efekt rozmów z mieszkańcami gminy Suszec w programie Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne. Jego zapisy, wraz z rekomendacjami, warto wykorzystać przy programowaniu Inicjatyw Oddolnych.

Łukasz Dziuba

dziuba.poczta@gmail.com

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Diagnoza.....	2
Spotkanie badawcze z zaproszonymi przedstawicielami organizacji, 17 maja 2021 r.....	4
Spotkanie badawcze z Klubem Działań Pozytywnych, 17 maja 2021 r.	6
Spotkanie badawcze z przedstawicielami organizacji reprezentujących osoby z niepełnosprawnością, 24.05.2021 r.	9
Spotkanie badawcze w salce parafialnej w Radostowicach, 24 maja 2021 r.	11
Otwarte spotkanie badawcze w Gminnym Ośrodku Kultury w Suszcu, 24 maja 2021 r.....	15
Otwarte spotkanie badawcze w remizo-świetlicy w Kryrach, 25 maja 2021 r.....	19
Wnioski	23
Wnioski dla pomysłodawców Inicjatyw Oddolnych	25
Jak wykorzystać efekty diagnozy w swoim pomysle?	27
Rekomendacje dla Gminnego Ośrodka Kultury w Suszcu	28

WSTĘP

Ten dokument jest efektem prac badawczych w projekcie "Kulturalne Wydobywanie 2.0" realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Suszcu, przy dofinansowaniu Narodowego Centrum Kultury w Warszawie, w ramach programu „Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne”.

Strategicznym celem programu jest inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania ośrodków kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności. Program jest podzielony na dwa etapy. Pierwszy etap skupiony jest na diagnozie, natomiast drugi na realizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców. Oba etapy są ze sobą powiązane poprzez upublicznienie treści diagnozy, która ma wspierać osoby i grupy zainteresowane zgłoszeniem inicjatywy w drugim etapie.

DIAGNOZA

Działania badawcze trwały od marca do czerwca 2021 roku. Obowiązujące ograniczenia sanitarne uniemożliwiły organizowanie realnych spotkań, dlatego otwarte warsztaty z mieszkańcami odbyły się w drugiej połowie maja.

Nadrzędnym celem warsztatów wydobywczych było zidentyfikowanie potencjałów społecznych i zasobów kulturotwórczych w mieszkańcach oraz wzmocnienie zdolności lokalnych liderów do inicjowania oddolnych działań kulturalnych.

Priorytetem badawczym, który wynika z założeń wniosku i kierunku przyjętego przez zespół Gminnego Ośrodka Kultury w Suszcu, była diagnoza środowiska osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób z niepełnosprawnością.

Materiał zebrany w trakcie spotkań wskazuje kluczowe obszary, z których czerpać powinni pomysłodawcy Inicjatyw Oddolnych w trakcie planowania swoich pomysłów.

Spotkania przebiegały według podobnego schematu – przedstawienie idei programu DK+ Inicjatywy Lokalne, moderowana dyskusja nt. osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnością, moderowana dyskusja o potrzebach i oczekiwaniach kulturowych oraz próba wydobywania ciekawych wątków merytorycznych dla Inicjatyw Oddolnych.

Poniżej znajduje się opis przebiegu poszczególnych spotkań wraz z rekomendacjami.

SPOTKANIE BADAWCZE Z ZAPROSZONYMI PRZEDSTAWICIELAMI ORGANIZACJI, 17 MAJA 2021 R.

W pierwszym otwartym warsztacie uczestniczyli mieszkańcy gminy Suszec, reprezentanci i reprezentantki lokalnych instytucji i organizacji kulturalnych i społecznych, które są istotne dla życia społeczno-kulturalnego mieszkańców. Jak wśród tej grupy postrzegany był temat osób ze szczególnymi potrzebami i jakie według nich zrodziły się najpilniejsze potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców gminy? Poniżej podsumowanie warsztatu w tych obszarach:

Kim są osoby ze szczególnymi potrzebami?

- osoby wymagające wsparcia
- osoby z niepełnosprawnościami
- osoby opuszczone
- każdy
- osoby, które mają bariery
- osoby samotne
- emeryci
- wszyscy w wieku poprodukcyjnym
- dzieci z niepełnosprawnościami

Pandemia – co zmieniła, jakie mamy potrzeby?

- Panuje Pandemia, a my wszyscy jesteśmy „pandemioki”
- Spotkania 1 na 1/ 1 na 5
- Brak kontaktu z rodziną i przyjaciółmi. Pandemia to łatwa wymówka dla rodziny, czemu nie pomagają starszym
- Obawa przed spotkaniem (mimo zaszczepienia)
- Pomoc terapeutyczna
- Lęk odbiera racjonalne podejście do rzeczywistości
- **Relacje i więzi**
- Powinien powstać **podręcznik** powrotu do normalnego życia
- Młodzież po powrocie i to w jakim jest stanie psychicznym, to wielka niewiadoma

- **Wsparcie dla rodziców** dzieci, które tak długo były w izolacji
- **Wolontariat** – pomoc w funkcjonowaniu, towarzystwo, zakupy, rozmowa, ale ryzyko **lęku przed „obcym”** (przed oszustwem)
- Konieczność budowy **siatki wzajemnego zaufania**
- Powrót spotkań i wyjazdów
- Stopniowe powracanie życia społecznego
- **Odbudowa partnerstwa i więzi/emocji**
- Poczekalnia u lekarza jako najbardziej terapeutyczna przestrzeń przed pandemią
- Problem alkoholizmu/ używek; współpraca GOK-u z instytucjami

Mieszkańcy słusznie zaznaczyli, że **osoby ze szczególnymi potrzebami to bardzo szeroka kategoria osób**. Na pewnym etapie życia niemal każdy może być właśnie osobą ze szczególną potrzebą, w tym osobą z niepełnosprawnością – **warto więc zwiększać świadomość mieszkańców w tym temacie**. Dobrym punktem wyjścia do tego mogą być działania społeczno-kulturalne w ramach oddolnych inicjatyw.

W ramach dyskusji o potrzebach mieszkańców, **dominującym tematem był motyw panującej pandemii**, która znacząco zmieniła życie społeczno-kulturalne wszystkich mieszkańców – „wszyscy jesteśmy Pandemiokami” – cytując słowa jednej z uczestniczek. Nowa normalność jest dużym zagrożeniem – trudno przewidywać, czy „dawna normalność” powróci i czy na pewno będzie tym, czym była przed wybuchem pandemii.

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestnikami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Powrót do normalności. Należy zadbać o więzi i relacje międzyludzkie, które znacząco się zmieniły i zdegradowały przez czas pandemii. Przy tej okazji warto stworzyć bezpieczną przestrzeń do dyskusji o emocjach i więziach – partnerskich, rodzinnych, międzypokoleniowych, sąsiedzkich. Szczególnie te ostatnie wydają się

trudne do zaopiekowania ze względu na postępujący brak zaufania między ludźmi. Mieszkańcy zauważyli potrzebę stworzenia na nowo zaufanej sieci relacji i więzi w tym kontekście. Ciekawym pomysłem było zapisanie „**podręcznika powrotu do normalności**”, który mógłby właśnie przypominać czasy przedpandemiczne, i oswajać ludzi z powrotem do dawnych aktywności.

Restrykcje sanitarne. Biorąc pod uwagę panujące restrykcje sanitarne trzeba pamiętać, że mogą one ograniczać formy i narzędzia inicjatyw oddolnych. Warto o tym pamiętać planując oddolne inicjatywy, zabezpieczając alternatywę uwzględniającą brak lub ograniczone możliwości spotkania się, czy też brak realizacji wybranych form działań artystycznych czy twórczych (np. bezpośredni warsztat).

Pandemia była też czasem, który sprzyjał korzystaniu z wszelkiego rodzaju używek, w tym alkoholu. Warto, we współpracy ze specjalistami i organizacjami specjalistycznymi zadbać o bezpieczną przestrzeń do dyskusji i ewentualnych interwencji w tym obszarze.

SPOTKANIE BADAWCZE Z KLUBEM DZIAŁAŃ POZYTYWNYCH, 17 MAJA 2021 R.

W drugim otwartym warsztacie uczestniczyły reprezentantki klubu wolontariuszek i wolontariuszy, który działa przy ośrodku kultury – Klubu Działań Pozytywnych. Przed pandemią klub był środowiskiem, który był głęboko zaangażowany w wiele aspektów funkcjonowania suszeckiego ośrodka kultury, jednak sytuacja epidemiologiczna relację tą osłabiła. Jak wśród tej grupy postrzegany był temat osób ze szczególnymi potrzebami i jakie według nich zrodziły się najpilniejsze potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców gminy? Poniżej podsumowanie warsztatu w tych obszarach:

Kim są osoby ze szczególnymi potrzebami:

- Osoba na wózku
- Osoba niewidząca
- Osoba potrzebująca pomocy
- Osoba z zespołem Downa

- Osoby niedosłyszające/niesłyszające
- Osoby takie, jak my

Kto zajmuje się osobami z niepełnosprawnością?

- Wolontariusze
- Rodzice
- Lekarze i pielęgniarki
- Stowarzyszenia i fundacje
- Fizjoterapeuci
- MOPSy
- Hospicja

Co po pandemii? Jak się czujecie?

- Działania hybrydowe mogą być wymuszone
- Niezbędne są działania sprzyjające relacjom społecznym (dni sąsiada, spotkania wiejskie)
- Pojawił się rozwój cyfrowy – oferta, kompetencje
- Oferta jako motywator do wychodzenia z domu
- **Obserwacja – ludzie boją się ludzi**
- Wychodzenie na zewnątrz potrzebne jest jeszcze bardziej niż kiedyś
- Wpływ pandemii na relacje przedstawiony przez metaforę budowy nowego domu, który nie został zabezpieczony przed nagłym przerwaniem prac budowlanych (pojawienie się pandemii). To, co się udało zbudować niszczeje. Trzeba będzie odbudowywać KDP i relacje z mieszkańcami (nie od podstaw, ale jednak)

Dyskusja z młodzieżą sprawnie przerodziła się w próbę zagospodarowania powyższych potrzeb i potencjałów w pomysły i obszary interwencji, które mogą być inspiracją dla inicjatyw oddolnych. Warto zapraszać grupę KDP do dialogu przy programowaniu i realizowaniu wszelkich inicjatyw oddolnych.

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestniczkami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Klub Działań Pozytywnych to ważna grupa młodzieżowa współpracująca inicjatywy ośrodka kultury zrzeszająca wielu zaangażowanych młodych ludzi. **To też osoby, które mają bardzo dużą świadomość o osobach ze szczególnymi potrzebami, w tym o osobach z niepełnosprawnością.** Warto czerpać z potencjału tej grupy przy planowaniu i realizowaniu oddolnych inicjatyw skierowanych do osób ze szczególnymi potrzebami, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością – tak i na etapie realizacji, ale przede wszystkim przy programowaniu kreatywnych rozwiązań i inicjatyw skierowanych do tej grupy osób. To też grupa wolontariuszy, która chętnie zaangażuje się w inicjatywy innych osób i organizacji, które zadeklarują chęć współpracy z młodzieżą w tej grupie wiekowej.

Oprócz tego to grupa, która świętuje jubileusz 10-lecia, który zakłócony został przez panującą pandemię. Życie społeczno-kulturalne młodych ludzi zostało szczególnie dotknięte przez restrykcje sanitarne, które w dużej mierze odebrały im przez większość część ostatniego roku szkolnego kontaktu bezpośredniego z rówieśnikami w szkole. To odosobnienie, choć powoli zanika – właśnie dzięki zmniejszającym się restrykcjom – zapewne odbiło piętno, które może być trudne do zidentyfikowania w tak krótkim czasie. Na pewno warto zadbać o to, by inicjatywy oddolne w jakiś sposób odpowiadały na potrzeby wyżej komunikowane przez tę grupę wiekową.

W trzecim warsztacie uczestniczyli przedstawiciele i przedstawicielki Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych oraz koordynatorka dostępności starostwa powiatowego w Pszczynie. Spotkanie służyło diagnozie sposobów sprawnego organizowania życia społeczno-kulturalnego nastawionego na włączenie osób ze szczególnymi potrzebami, a szczególnie osób z niepełnosprawnością.

Model włączający czy dedykowany dla osób z niepełnosprawnością?

- Najlepiej ogólny, projektowany uniwersalnie – jednak nie zawsze możliwy do wdrożenia.
- Czasem trzeba oddzielić tworząc ofertę dedykowaną.
- Ważna jest integracja ze społecznością lokalną, żeby nie zamykać osób niepełnosprawnych we własnym środowisku. Można przygotować zaproszenie, w którym zapytamy o zapotrzebowanie na dostosowanie. Jak wiemy, kogo zapraszamy, to mamy tłumacza PJM (polskiego języka migowego)-. To racjonalne podejście.
- Różnorodność niepełnosprawności i narzekania (np. wnoszenie 30 wózków) spowodowało, że Pszczyna buduje nowy ośrodek kultury. Emeryci, renciści o kulach też nie wejdą.
- Warto zacząć od małych usprawnień – np. od żółtych pasów na schodach, które ułatwiają życie osobom słabowidzącym.
- Budowanie wspólnoty politycznej wokół dostępności – należy angażować siły polityczne, które często nie są w stanie zrozumieć potrzeb i oczekiwań osób i opiekunów osób z niepełnosprawnością.
- Konsultować z zaprzyjaźnionymi osobami z niepełnosprawnością.

Dobre przykłady:

- Stowarzyszenia członków Rady. Zapraszają się wzajemnie na wydarzenia.

- Szkoły ogólnodostępne, z którymi współpracuje szkoła specjalna. Np. gimnazjum w Goczałkowicach było super.
- Warsztaty terapii zajęciowej współpracują z poprawczakiem.
- Otwarte, bezpośrednie zaproszenia, np. do teatru z audiodeskrypcją.
- Jako inicjatorzy mogą liczyć na wsparcie starostwa (finansowe/medale/drobne upominki), straży pożarnej.
- Festyn „Tacy sami – inni”. Ludzie przyjdą, popatrzą, niektórzy popłaczą. Niepełnosprawni są zamknięci w swojej bańce. Musimy być samowystarczalni. Nie ma pewności finansowania na kolejny rok. Jeszcze na dzieci finansowanie się zdobędzie, ale dorosłe osoby niepełnosprawne nie mogą liczyć na tak szerokie wsparcie. Brak systemowego rozwiązań, jak np. opieki wytchnieniowej.

Przedstawiciele Rady zostali poproszeni o informacje na temat możliwości współpracy z GOKiem w zakresie włączania do działalności osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów.

Przedstawiciele Rady wskazali, że istniała mocna współpraca między gminą Suszec i kołem niewidomych; GOPS, wójtem, parafią, KGW, OSP z „Domem kulejących aniołów”. Wiele planów zależy od zaangażowania indywidualnych osób, które muszą często dać od siebie więcej, często bez wynagrodzenia. Przedstawicielka starosty jako możliwą formę zaangażowania wskazała **wyróżnienie „Uskrzydlone”** starosty dla osób z niepełnosprawnością. Dotąd nie było zgłoszeń z gminy Suszec.

Jako zasób wskazano działające w okolicy **organizacje** zajmujące się różnymi działaniami na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz **ekspertów** (inżynierów, budowlańców), którzy podczas remontów zostali zaznajomieni z potrzebami dotyczącymi dostępności architektonicznej.

Uczestnicy spotkania dyskutowali nad rekomendacjami dla GOKu na temat programowania przyszłej oferty (**model włączający a model dedykowany dla osób z niepełnosprawnością**).

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestnikami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Oferta GOK-u i wydarzenia powinny być **projektowane uniwersalnie**. Podkreślono jednak, że czasem trzeba je oddzielić ze względów na **bezpieczeństwo** uczestników.

Ważna jest **integracja** ze społecznością lokalną, żeby nie zamykać osób z niepełnosprawnością we własnym środowisku. Zaproponowano przygotowanie **zaproszenia**, w którym zapytamy o zapotrzebowanie na konkretne dostosowanie. Chodzi tu o **racjonalne podejście** do dostępności.

Postulowano też **działania edukacyjne** dla dzieci ze szkół podstawowych, aby zaszczepiać w nich szacunek dla osób z niepełnosprawnością. **Podobne działania mogą być kierowane do dorosłych**, którzy nie zawsze mają wiedzę i kompetencje jak pracować z osobami z niepełnosprawnością.

Na koniec uczestnicy zostali poproszeni o podzielenie się swoimi marzeniami kulturalnymi i informacje o tym, co robią w wolnym czasie. Jako działania relaksujące podano śpiew, literaturę, jazdę na rowerze, pielęgnację ogródka. Marzeniem są natomiast imprezy, koncerty, operetki (co najmniej raz w tygodniu z **osobistym zaproszeniem**), reaktywacja festiwalu Teatralna Maszyna – Pszczyna, być może w innej formule, w Suszcu.

Długofalowo warto wspierać sieciowanie osób i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (np. rad społecznych) w celu wymiany doświadczeń i budowania wspólnoty politycznej. Jako możliwości podnoszące kwalifikacje członków Rady wskazuje się program Erasmus+ Edukacja Dorosłych.

**SPOTKANIE BADAWCZE W SALCE PARAFIALNEJ W RADOSTOWICACH,
24 MAJA 2021 R.**

W trzecim otwartym spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy gminy Suszec – seniorki i młoda lokalna działaczka. Jak wśród tej grupy postrzegany był temat osób ze

szczególnymi potrzebami i jakie według nich zrodziły się najpilniejsze potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców gminy? Poniżej podsumowanie warsztatu w tych obszarach:

Czy w gminie Suszec są osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnością?

- Raczej ich nie widać. Siedzą raczej w domu. Może **wstydzą** się swojej niepełnosprawności i obawiają się wejść w środowisko pełnosprawnych.
- Niepełnosprawność fizyczna nie pozwala uczestniczyć w społeczeństwie. Wyjście jest uciążliwe, a czasem niemożliwe, bo młodzi mają swoje obowiązki (seniorka).
- **Brak możliwości** związany też z brakiem **transportu**.
- Otwarte zaproszenie do osób niepełnosprawnych
- Więcej nie zauważa się **osób starszych**, bo niepełnosprawni to są zaopiekowani, np. kulejące anioły, to oni mają transport i pomagają, są one dowożone. Transport podjeżdża im pod sam dom i są zabierane na Piasek i Starą Wieś (warsztaty, kulejące anioły). Zorganizowany jest wycinek rzeczywistości.
- Kim jest senior?: Emeryturka powinna być w wieku 40-60 lat, a potem z powrotem do pracy.

Co Panie robią w wolnym czasie?:

- Robienie na drutach – poziom zaawansowany! A młodszy – chętnie nauczą się od starszych stażem.
- Opieka nad wnukami.
- Dzieciaki to laurki robią (wnuczka 5-6 lat, 2 i 17). Nastolatka to już jest przekonana, że wszystko wie, ale to człowiek pamięta, jak sam był młody. Byłoby o czym opowiadać: (anonimowe) historie „z życia wzięte”.
- Wspólny seans filmowy oraz dyskusja o tym; filmy „ze smakiem” (relaks, bez ciągłych morderstw, zdrad i przekleństw).

Niepełnosprawność – skojarzenia:

- Współczucie. Może być tak, że jak współczujemy osobom z niepełnosprawnością, to to dla nich jest przykre.
- Alienacja.
- Niezrozumienie ze strony otoczenia.

Co będzie, czego potrzeba:

- Powiew normalności, bo mniej obostrzeń.
- Ludzie się zmienili, raczej negatywnie. Bardziej się obawiają jeden drugiego, nie chcą się kontaktować. Trzeba zmierzyć się z konsekwencjami zmian.
- Wszystko w rękach Boga –zwrot ku duchowości.
- Recepta: rozmawiać, spotykać się np. przy herbatce, bo ten starszy człowiek jest raczej na uboczu.

Gdzie się spotkać?:

- Przy kościele to najłatwiej, bo blisko, samemu się podjedzie. I warunki są dobre.
- Ale są też ludzie innej wiary, to oni na parafii się mogą czuć skrzywdzeni. To lepiej, żeby takie spotkania były np. w szkole. Są ewangelicy i adwentyści, to do kościoła by nie przyszli raczej. Są jeszcze osoby przesiąknięte starymi zasadami. Mogą przydać się mediacje.
- Te wycieczki do teatru, kina, to było super. Jakby wróciło, to to już wystarczy.
- „Dwie pieczenie”, przynieść jakieś ciasto. Takie charytatywne akcje, coś od siebie dla tych osób niepełnosprawnych, żeby im trochę pomóc, jakieś pieniądze dla nich (np. akcja zbiórki na Maciusia). „**Zaraża się**” tą chęcią pomocy, dobrą energią. Warto „zaszczepić” tymi pomysłami.

Uczestniczki spotkania zostały zapytane o to, czy w gminie Suszec są osoby z niepełnosprawnością. Zebrane stwierdziły, że pewnie są, ale ich nie widać, bo raczej siedzą w domu. Jako prawdopodobny powód tej sytuacji wskazano **poczucie wstydu** ze swojej/podopiecznego niepełnosprawności i **obawę** przed wejściem w środowisko osób pełnosprawnych. Z drugiej strony zwrócono uwagę na to, że niepełnosprawność fizyczna często nie pozwala uczestniczyć w społeczeństwie przez **bariery architektoniczne** i te związane z **brakiem transportu**. Wyjście z domu

przez osoby z niepełnosprawnością/starsze wiąże się z trudnościami, jest uciążliwe, a czasem wręcz niemożliwe, bo młodzi mają swoje obowiązki.

Uczestniczki zwróciły uwagę, że osoby z niepełnosprawnością są raczej dobrze zaopiekowane przez np. „Kulejące Anioły” (organizację, która organizuje transport i dowozi osoby z niepełnosprawnością na warsztaty spod samego ich domu) w przeciwieństwie do **osób starszych**. Zauważono jednak, że zorganizowany jest jedynie wycinek rzeczywistości.

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestnikami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Jako pomysł na inicjatywę podana została organizacja **wspólnych seansów filmowych** połączonych z dyskusją. Pozostałe kobiety potwierdziły chęć uczestnictwa w takich wydarzeniach zaznaczając, że to powinien być relaks, a filmy powinny być wybrane „ze smakiem” (bez ciągłych morderstw, zdrad i przekleństw).

Biorąc pod uwagę skojarzenia uczestniczek z niepełnosprawnością, **warto zastanowić się nad cyklem edukacyjnym upowszechniającym wiedzę i kompetencje na temat niepełnosprawności**, tak by odczarować niektóre trudne stereotypy. Warto, by zachować w tej kwestii autentyczność proponując prowadzenie tego typu aktywności właśnie instruktorom z niepełnosprawnością.

Tematem, który zdominował dyskusję o potrzebach, które wynikają z zaistniałych zmian, była pandemia. **Oczekiwany powrót do normalności jest potrzebny**, wcale jednak nie musi oznaczać tego, czego oczekują w krótkiej perspektywie czasowej ludzie – czyli pełnego powrotu do normalności sprzed pandemii. **Warto, by inicjatywy oddolne odwoływały się do tej „nowej normalności” i starały się poszukiwać sposobów na stopniowe jej przywracanie.**

Jeden z pomysłów przywracających relacje społeczne było odwołanie się do **życia religijnego**. Zwrot ku duchowości (*Wszystko w rękach Boga*) może być jedną z recept

na powrót normalności (zwłaszcza dla starszego człowieka). Ponadto ważna jest **rozmowa, spotkania**, np. przy herbatce, w kościele (kościół/salka parafialna wskazane jako miejsce najlepsze ze względu na bliską lokalizację, łatwość dotarcia i dobre warunki), w szkole.

Warto pamiętać, że w gminie są też ludzie **innej wiary** (są ewangelicy i adwentyści, to do kościoła by nie przyszli raczej). Jeśliby więc spotkania miały odbywać się na parafii, to mogą oni poczuć się skrzywdzeni. Uznano, że trzeba myśleć o różnorodnych miejscach spotkań, które będą bezpieczne dla różnych grup odbiorców – np. w szkole opisywanej jako miejsce neutralne.

Uczestniczki spotkania były zadowolone z dotychczasowej oferty GOK-u, jaką były wycieczki do kina, teatru (*Jakby to wróciło, to to już wystarczy*).

Uczestniczki spotkania pozytywnie wyrażają się o akcjach charytatywnych jako pomysłach na „zarażanie dobrą pomocą, energią”. Jako przykład podano akcję zbiórki „dla Maciusia” – akcji charytatywnej z ogromnym sukcesem, gdzie uzbierano ponad 10 milionów złotych w ciągu sześciu miesięcy. Akcja nabrała wymiaru ogólnopolskiego.

OTWARTE SPOTKANIE BADAWCZE W GMINNYM OŚRODKU KULTURY W SUSZCU, 24 MAJA 2021 R.

W czwartym otwartym spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy, w tym osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie. Jak wśród tej grupy postrzegany był temat osób ze szczególnymi potrzebami i jakie według nich zrodziły się najpilniejsze potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców gminy? Poniżej podsumowanie warsztatu w tych obszarach:

Czy w gminie Suszec są osoby ze szczególnymi potrzebami, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością (OzN)?

- OzN i osoby ze szczególnymi potrzebami żyją w Suszcu, ale się nie ujawniają. Bo jest pandemia. Ale wcześniej też nikt o nich nie pomyślał. Dla emerytów to GOK miał wspaniały program, ale dla niepełnosprawnych to nie było nic.

- OzN nie łączą się w grupy, które działałyby razem.
- Ta oferta (informacja o niej) powinna być w internecie, w formie reklam, na stronie, w formie ulotek, w prasie lokalnej. Kościół, szkoła, przychodnia lekarska, to właśnie w przychodni ludzie się spotykają i „plotkują”.
- Mogą być po prostu plakaty w przestrzeni publicznej.

Co zaproponować osobom z niepełnosprawnością?

- „poznaj osobę niepełnosprawną z jej perspektywy”, na wózku
- Konkursy, zawody sportowe; są sporty integracyjne
- Są też kabarety osób niepełnosprawnych (np. kabaret Drzewo a Gada + Łowcy.B), artyści niepełnosprawni – też mogliby się pokazać. Poznać kulturę tworzoną przez osoby niepełnosprawne.
- OzN z Suszca są rozdzielone w szkołach między Żory a Pszczynę. Jest sporo tych osób, ale nie ma **integracji** dzieci ani rodziców/opiekunów.
- W Żorach jest towarzystwo dla osób z niepełnosprawnością intelektualną dla osób dorosłych. Tam są dowożone też osoby z Suszca. Tam są różne pracownie, gdzie te osoby mogą rozwijać swoje umiejętności.
- Sprofilować ofertę, bo są różne potrzeby w różnych grupach osób z niepełnosprawnością.
- OzN mogłyby być zaopiekowane przez wolontariuszy.
- Zetknięcie się z niepełnosprawnością, np. FAR (Fundacja Aktywnej Rehabilitacji); takie przybliżenie perspektywy OzN
- Przed pandemią w szkole w Suszcu była olimpiada dla OzN, przyjeżdżali z całego województwa. Była integracja pełno- i niepełnosprawnych; kibicowanie; („Zabawy i gry niepełnosprawnych”?; Klub „Koniczynka” w Żorach). Stowarzyszenie osób niepełnosprawnych w Pszczynie było. Grupę swoją wysyłali na te zawody. Trzeba pogadać z władzą, żeby coś takiego było. Walka o wspólnotę polityczną.
- Organizacja warsztatów zwiększających świadomość dzieci i młodzieży w szkołach o osobach niepełnosprawnych i o niepełnosprawności.

- Likwidacja barier, np. w transporcie publicznym i samochodowym; infrastruktura i wrażliwość społeczna (np. zamykanie drzwi przez kierowców); potrzeba kampanii społecznej.
- W GOK-u nie było oferty dla osób z zespołem Downa. Nie do końca sprawdza się oferta dla wszystkich łączona z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. GOK nie kojarzył się w ogóle z ofertą zajęciową dla OzN (stereotyp ośrodka kultury bez oferty dla OzN).
- OzN same też się zamykają w swoich stereotypach: „a ten na mnie źle popatrzy, dlatego nie wyjdę”.
- GOK nie komunikował swojej oferty dla OzN.

Co dla siebie?:

- **Spotkać się**, porozmawiać. Wycieczki, koncerty były. Czekamy na kino (mały dyskusyjny klub filmowy). Może kluby dyskusyjne
- W tym zaproszeniu z GOK-u nie ma szczegółów. Przydałby się jakiś folder. Albo, gdzie znaleźć informacje, co to dokładnie jest. Bo takie samo, że kultura, to niewiele mówi.
- Te organizacje zajmujące się OzN też chcą wyjść do ludzi, współpracować, spotkać się.

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestnikami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Uczestnicy spotkania rozmawiali o tym, **co można zaproponować** lokalnej społeczności, by zmniejszyć dystans między osobami z niepełnosprawnością i resztą społeczności. Wskazano na potrzebę przybliżenia świata osób z niepełnosprawnością np. poprzez „poznanie osoby niepełnosprawnej z jej perspektywy” (przez jazdę na wózku).

Innymi wskazanymi narzędziami skutecznymi w tym zakresie są: konkursy, zawody sportowe (zwłaszcza **sporty integracyjne**), czy też oferta artystyczna realizowana

przez osoby z niepełnosprawnością – np. kabaret złożony z osób niepełnosprawnych (kabaret Drzewo a Gada z Łowcami Kropka B). Zaznaczono, że ciekawym byłoby poznanie **kultury tworzonej przez artystów z niepełnosprawnością**.

Jako problem wskazano **brak integracji** dzieci z niepełnosprawnościami i ich **rodziców/opiekunów**. W gminie Suszec jest sporo osób z niepełnosprawnościami, ale są „rozdzieleni” w szkołach i placówkach wspierających w miastach: Żorach i Pszczynie. **Warto stworzyć w GOK-u w Suszcu przestrzeń dla integracji tej grupy mieszkańców** zamieszkujących najbliższe okolice gminy, np. zapewniając im kompleksową informację na temat wsparcia dla nich i dla ich dzieci – również w miejscowościach ościennych, a docelowo przygotowując ciekawą ofertę opartą o ich potrzeby.

Ponadto, uwzględniając potrzeby osób z niepełnosprawnością, warto w ramach inicjatyw oddolnych realizować:

- **kampanie społeczne** na rzecz zwiększania świadomości mieszkańców – szczególnie wśród dzieci i osób dorosłych w wieku produkcyjnym – wraz z warsztatami z osobami z niepełnosprawnością;
- angażować lokalne władze – radnych, sołtysów, wójta – by **zwiększać świadomość na temat potrzeb powyższej grupy wśród decydentów**;
- **sieciować i integrować osoby z niepełnosprawnością**, we współpracy z ich rodzicami (marketing szeptany), organizacjami reprezentującymi ich interesy lokalnie i w okolicznych miastach (Żory, Pszczyna).

Uczestnicy będący opiekunami i opiekunkami osób z niepełnosprawnością zwrócili uwagę, że **nie czuli dotychczas, by oferta programowa GOK-u w Suszcu była dedykowana ich podopiecznym lub im samym**, jako ich opiekunom. Rzeczywiście – oferta ośrodka nie była wyraźnie komunikowana w tym aspekcie, choć przynajmniej jej część jest dostosowana dla osób ze szczególnymi potrzebami. Warto, by **komunikaty marketingowe i promocyjne zawierały ujednolicone i wyraźne informacje na temat dostępności produktów** – tak, by osoby z niepełnosprawnością w sposób czytelny mogły wychwycić starania zespołu ośrodka kultury, który systematycznie zwiększa dostępność swoich działań. Rozpoczęcie dyskusji w

ośrodka kultury w tym obszarze jest innowacyjne w skali kraju, dlatego biorąc pod uwagę skalę (finansową i merytoryczną) tego wyzwania, warto patrzeć na to wyzwanie długofalowo. **Biorąc pod uwagę inicjatywy oddolne warto starać się, by każda z dofinansowanych inicjatyw zawierała jakiś komponent lub produkt** (np. wystawa, produkcja audiowizualna), **który będzie dostępny dla jakiejś grupy osób z niepełnosprawnością.**

Badacz pytał o to, co mieszkańcy chcieliby zaproponować dla siebie w inicjatywach. Były to: **spotkania** (wskazywano potrzebę rozmowy), wycieczki, koncerty, kino z klubem dyskusyjnym. Zauważono też, że organizacje zajmujące się osobami z niepełnosprawnością też chcą wyjść do ludzi, współpracować, spotkać się. Może to być szansą do zaangażowania ich w działania GOK-u.

OTWARTE SPOTKANIE BADAWCZE W REMIZO-ŚWIETLICY W KRYRACH, 25 MAJA 2021 R.

W piątym otwartym spotkaniu uczestniczyły mieszkanki Kryr i Mizerowa. Jak wśród tej grupy postrzegany był temat osób ze szczególnymi potrzebami i jakie według nich zrodziły się najpilniejsze potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców gminy? Poniżej podsumowanie warsztatu w tych obszarach:

Czy w gminie Suszec są osoby z niepełnosprawnością?:

- Trudne doświadczenia z niepełnosprawnością. Czasami osoby niepełnosprawne mogą być nieprzewidywalne.
- Zajęcia terapeutyczne ze zwierzętami to dobra metoda terapeutyczna.

Aktywność uczestniczek spotkania:

- Aktywność fizyczna i turystyczna (góry, rowerem wszędzie, wycieczki); warsztaty online dla seniorów z zakresu wymiany specjalnie tworzonych ręcznie zakładek
- Opowieści seniorki; zaradność – wszędzie trafi
- Lasy branickie
- Nalewki z mniszka, z ziół i roślin

- Historie wojenne, dom od 1935 r., raz w dom bomba walnęła, tata w niewoli pół roku był. Mama z Kryr. Tata z Podlesia (Suszec)

W Kryrach:

- Teraz to Ukraińcy tu mieszkają. Fajne chłopaki; Coraz więcej Ukraińców, więcej niż tutejszych.
- Samopomoc sąsiedzka, jak coś potrzeba. Takie pozytywne zrywy, np. kiermasz na Maciusia;
- Na zimę straż pożarna górkę usypała; współpracują tak ludzie
- Pieczarkarnia tu jest w Kryrach. On tych Ukraińców sprowadza.
- Sobota/niedziela to tam libacje (u Ukraińców) – grille, integracja. Ale ze sobą. Spokojni są.
- Ptaszarnia w Mizerowie, na Borkach
- Nowi się też budują w Kryrach, ul. Wielodroga. To osoby, które zostały zmuszone do zmiany miejsca zamieszkania przez kopalnię.
- Opieka nad wnukami. Wnuki to szaleją, nie usiedzą. Chyba że im telefon się da do ręki.
- Dużo takich starych zabytkowych domów poburzyli i się pobudowali na nowo
- Przeprowadziła się do Mizerowa z miasta, bo tu się dzieci z wnukami przeprowadziły. Tu się żyje dobrze.

Seniorki podzieliły się historiami ze swojego życia. Pierwsza z nich całe życie była **aktywna** – lubiła jeździć w góry, wycieczki (również te organizowane przez GOK), na spotkanie przyjechała rowerem. Seniorka jest zaradna, potrafi poradzić sobie w każdej sytuacji. Seniorka mieszka w domu rodzinnym wybudowanym w 1935 r. Dom podczas wojny ulegał zniszczeniom, jednak został odbudowany, zachowały się ściany. Seniorka opowiadała o **rodzinnych historiach czasu wojny, o tradycyjnym rolnictwie**. Jako **zasób przyrodniczy** (dziedzictwo ekologiczne) wskazane zostały lasy branickie. Przy tej okazji warto wskazać na dobroczynny wpływ **naturalnych wyrobach z ziół i roślin** (np. nalewki z mniszka), ale nie jako zastąpienie medycyny.

Obecnie w Kryrach („Wielodroga”) budują się nowi mieszkańcy (*To są przesiedleńcy z Suszca, co ich kopalnia wywaliła*). Seniorki zwracają uwagę, że wiele starych,

zabytkowych domów zostało zniszczonych. Nadal jednak istnieją zabytkowe budynki mieszkalne i gospodarskie.

Jako zasób okolicy i miejsce, w którym można spędzać czas, np. z wnukami, została wskazana **ptaszarnia** w Mizerowie na Borkach. Miejsce to wskazała mieszkanka Mizerowa, która przeprowadziła się z miasta, bo wcześniej do Suszca sprowadziły się dzieci z wnukami. Seniorka pomaga w codziennej opiece nad wnukami i wspólnie z małżonkiem stwierdzili, że nie opłacało się dojeżdżać. Seniorka jest zadowolona z przeprowadzki (*Tu się żyje dobrze*).

Seniorki zapytane o to, jak się żyje w gminie i co się zmieniło, wskazały, że w ostatnich latach zamieszkało tu sporo **Ukraińców**. Wrażenia o nowych mieszkańcach Suszca są pozytywne (*Teraz to Ukraińcy tu mieszkają. Fajne chłopaki*). Ukraińców sprowadził do pracy lokalny przedsiębiorca – właściciel pieczarkarni w Kryrach. Ukraińcy w weekendy organizują dla siebie grille połączone ze spożywaniem alkoholu. Integrują się w ten sposób między sobą. Są spokojni, nie przeszkadzają innym mieszkańcom, jednak nie zapraszają ich do integracji.

PODSUMOWANIE

Dyskusja z uczestnikami warsztatu wskazała obszary odnoszące się do dziedzictwa, historii i życia społecznego mieszkańców, które warto wykorzystać programując oddolne inicjatywy.

Biorąc pod uwagę wyrażone przekonania na temat osób z niepełnosprawnością warto zwrócić uwagę na panujące stereotypy, które wynikają w dużej mierze z przekonań, często nieopartych żadnymi dowodami. Pomocna tutaj może być **kampania społeczna, wraz z warsztatami z osobami z niepełnosprawnością i/lub zwiększająca kompetencje i wiedzę: dzieci, dorosłych i seniorów w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnością**. Jako ciekawe dla samych osób z niepełnosprawnością wymienione zostały warsztaty ze zwierzętami.

W gminie Suszec ludzie potrafią **współpracować**. Jako przykład podano usypanie zimną górki przez strażaków, żeby dzieci mogły się bawić. Seniorki wskazały też, że ludzie, jeśli jest taka potrzeba, potrafią się zorganizować i pomagają sobie

(**samopomoc sąsiedzka**, np. pomoc podczas pandemii, po pożarze, kiermasz pomocy Maciusiowi itp.). Warto tą pozytywną energię zagospodarować w inicjatywach oddolnych w ramach akcji społecznych, na przykład skupionych wokół niepełnosprawności.

Ważne jest także skupienie uwagi na seniorach. Wielu z mieszkańców mniejszych sołectw jak Kryry czy Mizerów to osoby starsze, schorowane, często niechętnie partycypujące w życiu społecznym. To też osoby mające do opowiedzenia mnóstwo historii o Suszcu, jego przeszłości, ale też historii indywidualnych, będących znakiem mijającej epoki. **Warto, by programując inicjatywy oddolne mieć na uwadze ten reporterski potencjał drzemiący w mniejszych miejscowościach i ich mieszkańcach.** Przy tej okazji należy też podkreślić wartość **dziedzictwa architektonicznego** – wiele z budynków w sołectwach to budynki z początku poprzedniego wieku z ciekawą zabudową. To tylko jeden potencjałów, który może być inspiracją dla konkursu fotograficznego dla mieszkańców.

Seniorzy to jednak nie tylko źródło wiedzy i informacji na temat historii ziemi suszeckiej, to przede wszystkim dziadkowie i babcie. Uczestniczki zwróciły uwagę, że często swój czas poświęcają opiece nad wnukami. **Warto, by inicjatywy oddolne podejmowały temat kreatywnego zagospodarowania czasu w międzypokoleniowych parach wnucząt i dziadków oraz babć.**

Ostatnim wątkiem, który zasygnalizowany został w trakcie spotkania była zwiększająca się liczba mieszkańców z Ukrainy na terenie Suszca i innych sołectw. To temat, który dziś jest jeszcze bardzo świeży, ale już teraz uczestniczki spotkania zwracają uwagę, że to osoby, które w dużej mierze integrują się w ramach swojej mniejszości. **Jeśli ujawnią się liderzy reprezentujący mniejszość ukraińską, to warto rozpocząć i utrzymać z nimi relację.** Dobrze, by w przyszłości materiały informacyjne i inicjatywach oddolnych pojawiały się również w języku ukraińskim.

WNIOSKI

Poniżej znajdują się najważniejsze wnioski z przeprowadzonych badań w kontekście diagnozy środowiska osób z niepełnosprawnością w gminie Suszec.

1. Nasze społeczeństwo jest zróżnicowane. W etapie diagnostycznym szczególnie serdeczne zaproszenie skierowaliśmy do osób ze szczególnymi potrzebami, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością. **Te osoby są wśród nas - te osoby to my.**

Osoba ze szczególnymi potrzebami – osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.¹

Z czego mogą wynikać szczególne potrzeby?

- z wieku
- z niepełnosprawności
- z braku znajomości języka
- z sytuacji (np. złamana noga, ciąża)

Osoba z niepełnosprawnością – wg definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) to osoba, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej

Kim są osoby z niepełnosprawnością?

- osoby z niepełnosprawnością wzroku (osoby niewidome, osoby ociemniałe, osoby słabowidzące)
- osoby z niepełnosprawnością słuchu (Głusi, osoby niesłyszące, osoby słabosłyszące)
- osoby głuchoniewidome
- osoby z niepełnosprawnością ruchową

---

¹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

- osoby z niepełnosprawnością intelektualną
  - osoby z chorobami układu krążenia, oddechowego
  - osoby z chorobami neurologicznymi
  - itd.
2. Warto się do siebie zbliżyć, warto się poznać. Warto inspirować się przy tym działaniami opartymi o aktywności kulturalne – kultura to w końcu doskonałe narzędzie włączające, sprzyjające stwarzaniu sytuacji integrujących i włączających.

Takie działania powinny być w jak największym stopniu dostępne dla wszystkich.

Czym jest dostępność?

- samodzielny
- pełny
- wygodny
- efektywny
- bezpieczny

dostęp do usług.

Co możesz zrobić?

- Na swoje wydarzenie staraj się wybrać miejsce dostępne architektonicznie, czyli takie, w którym nie będzie barier lub będą one ograniczone. Sprawdź, jak można tam dojechać. Sprawdź, czy w budynku, w którym planujesz swoje wydarzenie jest winda lub podjazd. Czy będzie dostępne miejsce parkingowe oraz toaleta dla osób z niepełnosprawnością?
- Przygotuj dostępne zaproszenie na swoje wydarzenie. Opisz w nim również, w jakim stopniu twoje wydarzenie będzie dostępne lub napisz, z jakimi barierami uczestnik może się spotkać. Umieść tekst alternatywny grafik (czyli krótki opis grafik dopasowany do kontekstu informacji).
- Jeśli prowadzisz stronę internetową, profil w mediach społecznościowych - zadbaj o ich dostępność cyfrową. Dodaj opisy alternatywne do zdjęć i grafik. Nie przedstawiaj informacji tylko za pomocą obrazu – osoby niewidome nie

będą mogły się z nimi zapoznać. Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o dostępności cyfrowej, sprawdź Autoryzowane tłumaczenie na język polski wytycznych dla dostępności treści internetowych (WCAG) 2.1².

- Pamiętaj, że różne grupy mają różne potrzeby. Postaraj się je poznać. Możesz zapytać o nie np. w formularzu rejestracyjnym na Twoje wydarzenie. Dobrym pomysłem jest też poproszenie o pomoc przedstawicielki GOK-u - Agnieszki Zielonki-Mitury.
3. A powyższy raport to instrument wspomagający taką właśnie integrację - **stanović on może inspirację dla działań włączających do dialogu osoby ze szczególnymi potrzebami**, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością, ale również **działań zwiększających świadomość mieszkańców pełnosprawnych** - bez tej świadomości i empatii trudno będzie stworzyć...
  4. **Spółeczność**. Społeczństwo gminy Suszec to w końcu to system naczyń połączonych. Dbłość o relacje sąsiedzkie, relacje społeczne powinna iść w parze z dbłością o relacje instytucjonalne! Sieci sprawnych organizacji publicznych są niezbędne dla wzmocnienia poziomu jakości życia mieszkańców.

WNIOSKI DLA POMYSŁODAWCÓW INICJATYW ODDOLNYCH

1. **Ważne, by oddolne inicjatywy były przyjazne dla osób z niepełnosprawnością**. Nie masz pomysłu jak to osiągnąć? Skontaktuj się z przedstawicielką GOK-u w Suszcu – Agnieszką Zielonką-Miturą, otrzymasz odpowiednie wsparcie.
2. **Opiekunowie osób z niepełnosprawnością to szczególna grupa osób, dla której warto kierować wydarzenia integrujące i sieciujące** – warto zadbać, by w ośrodku kultury pojawiła się bezpieczna przestrzeń działań, która odpowiadałaby na ich potrzeby i pełniła funkcję integrującą.
3. **W trakcie warsztatów powstały zarysy pomysłów na Inicjatywy Oddolne – potraktuj je jako bazę inspiracji!** Jeśli Twój pomysł czerpie inspirację z pomysłów stworzonych w trakcie warsztatów – **wyraźnie to zaznacz**, opisując swoje działanie. Zachęcamy do łączenia różnych wątków, a liderów

---

² <https://www.w3.org/Translations/WCAG21-pl/>

do współpracy oraz angażowania odbiorców już na etapie tworzenia pomysłów!

4. **Warto uwzględnić twórców i artystów z niepełnosprawnością jako wykonawców działań artystycznych i twórczych w inicjatywach oddolnych.**
5. **Warto, by inicjatywy oddolne rozwijały świadomość** osób pełnosprawnych na temat osób z niepełnosprawnością – na przykład poprzez specjalistyczne warsztaty prowadzone przez osoby z niepełnosprawnością.
6. **Współpraca** – angażowanie do uczestnictwa w wydarzeniach osób z niepełnosprawnością to trudne zadanie, **warto w tym zakresie podejmować współpracę z organizacjami bardziej doświadczonymi**, a szczególnie z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych.
7. **Pandemia wciąż trwa.** Mimo, że aktualnie obostrzenia są luzowane, możliwe jest, że powrócą. **Warto, by każdy pomysł miał plan awaryjny, który umożliwi jego realizację w reżimie sanitarnym lub lockdownie.** (Niektóre z narzędzi, które warto rozważyć: spotkania online, nagrania i fotografie smartfonem, samodzielne/rodzinne przejścia szlakami historycznymi relacjonowane fotografiami lub opowiadaniem, pakiety warsztatowe dostarczane do domu, ograniczona liczba osób na wydarzeniu, większa liczba terminów warsztatów/wydarzeń, wydarzenia „objazdowe”).

JAK WYKORZYSTAĆ EFEKTY DIAGNOZY W SWOIM POMYŚLE?

Chcesz, by Twój pomysł dobrze wpisywał się w diagnozę? Zapoznaj się z kilkoma wskazówkami jak to zrobić wypełniając formularz:

1. **Wczytaj się w to, o czym opowiadali uczestnicy warsztatów.** Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do wątków poruszanych w trakcie warsztatu – **opisz to.**
2. **Jeśli Twój pomysł łączy różne wątki / obszary** poruszane w trakcie warsztatów – **opisz to.** Umiejętność łączenia ze sobą różnych pomysłów i wykorzystywania różnorodnych zasobów to cenna kompetencja!
3. **Wczytaj się w rekomendacje, które znajdują się na stronie 21.** Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do rekomendacji – **opisz to.**
4. **Wejdź w dialog z innymi mieszkańcami.** Nie masz pomysłu jak to zrobić? Skontaktuj się z liderkami GOK-u – tam dostaniesz konkretne wskazówki jak to zrobić.
5. Jeśli masz pomysł, ale nie czujesz się na siłach, by realizować go sam – **zaproś kogoś do współpracy lub opowiedz o pomyśle pracownikom GOK w Suszcu.**
6. **Budżet i harmonogram ZAWSZE konsultuj z pracownikami GOK w Suszcu!**
7. **Jeśli brakuje Ci pomysłu, ale chcesz się zainspirować – odwiedź stronę programu DK+ Inicjatywy Lokalne!**

<https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/realizacje>

W związku z realizacją działań badawczych zawartych w niniejszym raporcie, zespół badawczy przygotował szereg rekomendacji dla Gminnego Ośrodka Kultury w Suszcu, które wykraczają poza diagnozę potencjału kulturotwórczego. W związku z powyższym:

- 1. Rekomendujemy stworzenie ujednoliconego i czytelnego systemu komunikowania dostępności oferty GOK-u w Suszcu dla osób ze szczególnymi potrzebami, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością.** Stworzenie takiego systemu jest niezbędne dla oswojenia przestrzeni ośrodka kultury jako przestrzeni naturalnej dla osób z niepełnosprawnością, będzie też dobrą praktyką w tym obszarze w skali ogólnopolskiej.
- 2. Rekomendujemy systemowe partnerstwo z Powiatową Radą Społeczną ds. Osób Niepełnosprawnych i koordynatorką dostępności w starostwie pszczyńskim.** Członkinie i członkowie Rady mają szeroką wiedzę w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz organizacji działających na ich rzecz. Z kolei koordynatorka dostępności w starostwie może pomóc w zapewnieniu dostępności, szczególnie cyfrowej. Zacieśnianie relacji z powyższymi organizacjami i otwartość na nowe partnerstwa międzysektorowe z organizacjami reprezentującymi interesy osób z niepełnosprawnością zwiększy szanse GOK-u w Suszcu na tworzenie skutecznych rozwiązań i odpowiedź na potrzeby tej grupy mieszkańców.
- 3. Rekomendujemy podjęcie próby stworzenia modelu współprojektowania usług w ośrodku kultury w kooperacji z osobami z niepełnosprawnością.** Próba przemodelowania systemu projektowania swoich działań to skok milowy w dążeniu do stosowania „uniwersalnego modelu projektowania” – modelu tworzącego usługi uniwersalne, dostępne dla każdego chętnego. Biorąc pod uwagę wyzwania finansowe i merytoryczne, jakie niesie za sobą taki model projektowania warto, by wyzwanie to traktować długofalowo, strategicznie.

4. **Rekomendujemy stworzenie w GOK-u w Suszcu bezpiecznej przestrzeni dla opiekunów osób z niepełnosprawnością.** Warto inwestować w dedykowane działania integrujące i sieciujące. Ponadto warto rozważyć stworzenie centrum informacji o dostępności usług zwiększających komfort życia opiekunów i ich podopiecznych – zarówno w Suszcu – ale i w miastach ościennych (Pszczyna, Żory), z których oferty opiekunowie osób z niepełnosprawnością i ich podopieczni często korzystają.